

1932 grudzień 4, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego, społecznego i mniejszości narodowych Nr I. BP 12/32 Tjn. Kierownika Oddziału Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Zygmunta Mariusza Szacherskiego w zastępstwie Komisarza Rządu w Gdyni Zygmunta Zabierzowskiego za miesiąc listopad 1932 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 57-61.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Życie polityczne w miesiącu sprawozdawczym [jest] w dalszym ciągu ożywione, wybitnie przyczyniły się do tego nadchodzące wybory do Rady Miejskiej. Miejscowa prasa zajmowała się przeważnie zagadnieniami gospodarczymi, nic jednak ciekawego nie wniosła. BBWR organizacyjnie nie rozwijał żadnej działalności, jednak poszczególni działacze zajmowali się przygotowaniem gruntu do wyborów. SN nie wykazało się działalnością polityczną, całą swoją uwagę skupiając na przygotowaniach wyborczych i kaptowaniu sobie w tym celu organizacji i stowarzyszeń. ZMN rozpoczął swój żywot od zorganizowania tymczasowego zarządu, natomiast żadnej działalności w terenie nie przejawiał. ChD i NPR nie rozwijały żadnej działalności politycznej, zaznaczyły jednak swoje istnienie, skupiając się przy SN w przygotowaniach przedwyborczych. PPS CKW skonsolidowała wyraźnie swoją działalność polityczną i podporządkowała ZTT kierownictwu komitetu partyjnego. Wiec zwołany przez PPS udokumentował przewagę czynników politycznych nad zawodowymi i wykazał żywotność tej partii na miejscowym terenie. Ze stowarzyszeń na pierwszy plan - dzięki swojej żywej działalności - wysunął się Związek Rezerwistów [RP], który stara się skupić pokrewne organizacje dla celów wyborczych. Na podkreślenie zasługuje reorganizacja Ochotniczej Straży Pożarnej i opanowanie jej przez czynniki zdecydowanie pro rządowe. Kryzys gospodarczy i bezrobocie nie wywarły dotąd żywszych oddźwięków politycznych, co w dużej mierze przypisać należy energicznej pracy Komitetu do Walki z Bezrobociem. Nadchodzące wybory do Rady Miejskiej m[iasta]. Gdyni zainteresowały w dużym stopniu miejscowe społeczeństwo. Jak wynika z dotychczasowych obserwacji, można się spodziewać następujących list: 1) „Gospodarcza” - pod wyraźnymi wpływami BBWR, 2) „Pracy” - wyraźnie pro rządowa, tworzona przez Związek Rezerwistów [RP], 3) „Katolicka” pod wpływami SN, ChD i częściowo NPR (ZZP), 4) „PPS” - tworzona przez miejscowe władze PPS w łączności z ZTT. Poza tym niewyjaśniona jest dotąd sytuacja wśród miejscowej ludności, tj. Kaszubów i rybaków oraz mieszkańców przedmieść (Chyloni i Oksywia). Sądzić należy, że w razie niewystawienia własnych list, wymieniona ludność miejscowa rozbije swoje głosy pomiędzy listami BBWR i „Katolicką”.

[II.] PRASA.

Miejscowa prasa zajmowała się w miesiącu sprawozdawczym przede wszystkim zagadnieniami gospodarczymi, dotyczącymi portu i miasta Gdyni. Część prasy komentowała krytycznie niektóre posunięcia gospodarcze (sprawa komunikacji autobusowej, sprawa rynku targowego itp.) miejscowych władz administracyjnych. W związku z rozpoczęciem wyborów do Rady Miejskiej na plan pierwszy wysunęła się obecnie ta sprawa i była omawiana w szeregu artykułów prasowych.

[III.] POLSKI RUCH POLITYCZNY.

BBWR. W dalszym ciągu obserwuje się brak pracy organizacyjnej, natomiast prezes Rady Grodzkiej BBWR, [Józef] Kawczyński i niektórzy członkowie tejże Rady ([Bolesław] Nowacki, [Bolesław] Janicki) rozwinęli dość żywą działalność zawiązaną z akcją wyborczą do Rady Miejskiej. Projektuje się utworzenie dwóch list pro rządowych: jednej opartej na płaszczyźnie gospodarczej z dyr. Kawczyńskim na czele i drugiej, tzw. „listy pracy”, kierowanej przez kpt. [Aleksandra] Majewskiego.

SN. Politycznej działalności SN nie zaobserwowano, natomiast duże zainteresowanie działacze SN okazują nadchodzącymi wyborami do samorządu miejskiego, organizując tzw. „Zjednoczony Katolicki Blok Gospodarczy”, w którym oprócz SN reprezentowana jest również ChD i NPR oraz pokrewne stowarzyszenia i związki.

ZMN. W dniu 3 listopada br. zorganizowany został tymczasowy zarząd ZMN z adwokatem [Franciszkiem] Wegnerem na czele. Dotychczas nie zauważono żadnej pracy organizacyjnej w terenie, nie zwołano nawet

zebrania organizacyjnego wymienionego Związku. Z powodu niedopełnienia wszystkich niezbędnych formalności ZMN nie otrzymał dotąd od władz administracyjnych poświadczenia o rejestracji.

ChD i NPR. Działalności politycznej nie zaobserwowano, natomiast należy podkreślić chęć wystąpienia do wyborów samorządowych wspólnie z SN.

PPS CKW. Przewidywany w poprzednim sprawozdaniu wzrost wpływów PPS dzięki objęciu przez [Teodora] Zielińskiego sekretariatu ZZT, uwidacznia się coraz bardziej. Jednym z objawów powyższego twierdzenia był fakt odbycia w dniu 24 listopada br. zgromadzenia publicznego (50 osób), zwołanego przez miejscowy Komitet PPS. Dłuższy referat wygłosił przybyły specjalnie z Warszawy poseł [Stanisław] Dubois. Na uwagę zasługuje, iż wymieniony powyżej Komitet PPS uchwalił (zebranie 13 listopada br. - 20 osób) wystąpić przy wyborach do Rady Miejskiej z własną listą.

[IV.] POLSKIE ZWIĄZKI I ORGANIZACJE SPOŁECZNE.

Związek Rezerwistów [RP]. Wybory do Rady Miejskiej dały możliwość ZR do pogłębienia swoich wpływów i zaciągnięcia w swoją orbitę pokrewnych organizacji i stowarzyszeń. ZR występuje do wyborów ze swoją listą, tzw. „Listą pracy” i zamierza zjednoczyć przy wyborach organizacje wojskowe, świat pracowniczy (urzędnicy, nauczyciele itp.) oraz organizacje zawodowe (ZZZ, ewentualnie ZZP itp.).

Związek Strzelecki. W dalszym ciągu obserwuje się konsekwentną pracę organizacyjną i wzrost wpływów w terenie.

Straż Pożarna. Wskutek złego funkcjonowania i nadużyć w gdyńskiej Ochotniczej Straży Pożarnej została przeprowadzona w dniu 3 listopada br. [jej] radykalna reorganizacja i wybory nowego zarządu. Masowy przyływ nowych członków (na zebraniu [obecnych było] przeszło 120 osób) dał w swoim wyniku całkowite opanowanie straży przez czynniki pro rządowe i usunął dotychczasową hegemonię SN.

Związek Lokatorów. Daje się zauważyć w ostatnich miesiącach dość [ożywiona] działalność Związku Lokatorów. Jest to próba SN wzmocnienia w ten sposób swoich wpływów w terenie, gdyż pod płaszczykiem ochrony interesów lokatora, działacze SN (adv[okat]. [Marian] Zięciak i inni) i częściowo ChD (red. [Mieczysław] Mistat) starają się użyć wymienioną organizację do całkowitego poparcia swojej listy wyborczej („Zjednoczony Katolicki Blok Gospodarczy”). Zebranie odbyte w dniu 6 listopada br. zgromadziło około 500 osób.

[V.] SEKTY RELIGIJNE.

Badacze Pisma Świętego. Zanotowano odbywanie w dalszym ciągu regularnych zebrań religijnych.

[VI.] RÓŻNE.

Zjednoczony Katolicki Blok Gospodarczy. Wskutek rozpisania wyborów do Rady Miejskiej SN łącznie z ChD i NPR zorganizowało trzy zebrania porozumiewawcze (dnia 14 listopada [br.] - 20 osób; dnia 17 listopada [br.] - 28 osób; dnia 23 listopada [br.] - 25 osób) w celu stworzenia wspólnego frontu wyborczego i przeciwstawienia się listom pro rządowym. Ostateczna konstrukcja [Zjednoczonego] Katolickiego Bloku [Gospodarczego] nie została jeszcze ukończona, jednak następujące organizacje prawdopodobnie zgłoszą doń swój akces: 1) Stowarzyszenie Rzemieślników Katolickich, 2) ZZP, 3) Tow[arzystwo]. Powstańców i Wojaków, 4) Związek Lokatorów, 5) Związek Pracowników Kupieckich, 6) Stowarzyszenie Kupców, 7) [Polskie] Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” i 8) Związek Przemysłowców.

Obchód Rocznicy Odzyskania Niepodległości. Obchód ten miał charakter bardzo uroczysty z następującym przebiegiem: w dniu 10 listopada [br.] - capstrzyk przy udziale oddziałów Marynarki Wojennej, Straży Granicznej, Policji Państwowej, Przysposobienia Wojskowego [Wychowania Fizycznego] i Straży Pożarnej; w dniu 11 listopada [br.] - msza św. oraz defilada organizacji społecznych i ww. oddziałów. W defiladzie brało udział około 1500 osób - przyjmowali defiladę Dowódca Floty [komandor Józef Unrug] i Komisarz Rządu [Zygmunt Zabierzowski] w obecności przedstawicieli wszystkich władz i urzędów.